

Kjønnsrettferdighet i muslimsk-kristne lesninger. Kristne og muslimske kvinner i Norge tolker tekster fra Bibelen, Koranen og *hadith*.

Anne Hege Grungs PhD-avhandling analyserer hvordan fem kristne og fem muslimske kvinner med kryssende kulturell bakgrunn bosatt i Norge diskuterer utvalgte tekster fra Bibelen, Koranen og *hadith* i et tolkningsfellesskap. Blant deltakerne er det både sunni- og shia-muslimer, og kristne med katolsk og luthersk bakgrunn. Tekstene som ble lest og tolket gjennom til sammen seks gruppemøter er fortellingene om Hagar/Hajar fra henholdsvis jødisk-kristen og muslimsk tradisjon, og to tekster som tradisjonelt er brukt preskriptivt i kristendommen og islam for å konstruere et partiarkalsk kjønnsrollemønster: Sure 4,34 fra Koranen, og 1.Tim. 2, 8-15 fra Det nye testamente.

Det teoretiske rammeverket i avhandlingen er en hermeneutikk som er normativt kvalifisert gjennom dialogiske og feministiske verdier, som samlet kan uttrykkes gjennom begrepet *kjønnsrettferdighet*. Avhandlingen viser at dette begrepet har både en objektiv og en subjektiv side. Begrepet kjønnsrettferdighet gir rom for dynamiske forhandlinger om kvinners posisjon og status som ikke bare er bestemt av en hegemonisk diskurs eller et statlig lovverk. Det kan anvendes normativt om å forhandle innenfor ulike tradisjoner og rammer for å øke kvinners handlingsrom og samtidig beholde en opplevd trofasthet mot en bestemt religiøs tradisjon.

Gjennom en refleksiv tolkning av materialet fra samtaler og diskusjonene som springer ut av deltakernes lesninger og tolkninger, viser avhandlingen en rekke interessante funn. De kristne og de muslimske deltakerne har gjennomgående en ulik oppfatning av sine respektive kanoniske skrifter, noe som er i tråd med de to religiøse tradisjonenes lære. Materialet bekrefter at for de kristne deltakerne er Bibelen en autoritet kun dersom den bekrefter det deltakerne anser som sentralt i kristendommen: likeverd og likestilling, tilgivelse og nestekjærlighet. For de muslimske deltakerne er Koranen den sentrale kilden til gudsåpenbaring og derfor et autoritativt skrift, samtidig som de understreker at verdien menneskelig likeverd, fellesskap og tilgivelse er felles for muslimer og kristne.

I møte med de konkrete tekstene bruker imidlertid både de kristne og de muslimske kvinnene en del tolkningsstrategier som har tydelige fellestrekk på tvers av religiøs og kulturell bakgrunn. De adresserer tolkningsautoritet over de kanoniske tekstene som et viktig spørsmål å avklare og diskutere. Deltakerne situerer seg selv som ansvarlige tolkere i møte med tekstene, og viser at for dem er måten man tolker og forholder seg til tekstene på et moralsk ansvar, på den måten at lesernes moralske og etiske univers må få betydning for hvordan tekstene konkret skal tolkes. Likestilling og likeverd mellom menn og kvinner, uttrykt gjennom kjønnsrettferdighet, er en integrert del av deltakernes moralske univers, og de konkrete uttrykkene for dette diskuteres. Kjønnsrettferdighet som et felles mål preger dermed deltakernes tolkning av selve tekstenes betydning, i at de framholder at både kvinner og menn skal ha adgang til tolkningsautoritet, og ved at deltakerne avviser at de kanoniske tekstene er legitime redskaper for å forsvare undertrykkelse av kvinner i kristendommens eller islams navn. Deltakerne mener at dersom tekstene brukes til dette er det ikke i samsvar med kristent eller islamsk verdigrunnlag, og at slike tolkninger må avvises. For de muslimske deltakerne dreier dette i stor grad om å forhandle med andre fortolkere av Koranen og *hadith*. For de kristne deltakerne handler dette om å avvise bibeltekster de mener er i strid med kristendommens budskap.

De kanoniske tekstene fungerer både samlende og splittende i samtaler. Lesningene av Hagar/Hajarfortellingene skaper samtaler som er preget av mangfoldet i deltakernes egne fortellinger og vitnesbyrd. I disse samtaler kommer det tydelig fram at Hagar/Hajarfiguren har ulik status i de to religiøse tradisjonene. Diskusjonene om Sure 4,34 og 1.Tim. 2, 8-15 synliggjør et felles anliggende: Å arbeide for kjønnsrettferdighet. Dette skaper samtaler om ulike representasjoner av kristendommen og islam, og om grensene for den signifikante konteksten man relaterer til. Deltakerne utfordrer hverandre i forhold til religiøse, nasjonale og kulturelle grenser når det gjelder ansvar.

Selve samtaleprosessen om tekstene endrer gradvis relasjonen mellom de kristne og de muslimske deltakerne i prosjektet. Gjennom økt kunnskap om hverandres tolkninger (både av tekstene og av hva som oppleves som kontekstuelle utfordringer), kommer det fram at deltakerne fra den andre

tradisjonen mer og mer framstår som en helt nødvendig *ressurs* for å forstå den andres tekster, tradisjon og situasjon, snarere enn å være en representanter for en religion eller kultur som skal kategoriseres og debatteres.